

รูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเทคโนโลยี
สิ่งแวดล้อมและการออกแบบจังหวัดหนองคาย
A CREATIVE COMMUNITY DEVELOPMENT MODEL THROUGH
ENVIRONMENT TECHNOLOGY AND DESIGN PROCESSES
IN NONG KHAI PROVINCE

¹พระครูปริยัติสุวรรณวัฒน์, ²อริย์รัช เลิศรวมโชค, ³ทองคำ ดวงชั้นเพชร,
⁴ภัณทิลา น้อยเจริญ และ ⁵ศุภกิจ ภัคดีแสน,

¹Phakrupariyuttisuwannawat, ²Arithat Loesruamchok,

³Thongkam Daungkhunpet, ⁴Phunthila Noicharoen and ⁵Suphakit Phakdeesaen.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹arithat.loes@mcu.ac.th

Received : May 1, 2022; **Revised** : May 20, 2022; **Accepted** : May 31, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมือง หนองคายในการขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะ 2) เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทาง เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมือง หนองคายประชากรที่ใช้ในการวิจัยมี จำนวน 60 รูป/คน ใช้การสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบสนทนากลุ่ม เฉพาะ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์

¹ อาจารย์ ดร.,หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร.,หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

³ อาจารย์ ดร.,หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

⁴ อาจารย์ ดร.,หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

⁵ ดร.,อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการในการเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เป็นตัวแปรที่สำคัญ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การค้นพบสภาพความเป็นจริง ได้แก่ การปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด มีความภาคภูมิใจในชุมชนของตน 2) การสะท้อนความคิดอย่างมี วิจาร์ณญาณ เป็นการสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์คนหนองคาย ผ่านเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ 3) การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ผ่านกิจกรรมการประชุม เสวนา หาข้อตกลงร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายและ 4) การคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ 2) การพัฒนารูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมืองหนองคาย ได้รูปแบบ คือ KIDPU Model ประกอบด้วย 1) K :Knowledge Management (การจัดการองค์ความรู้) 2) I: Identity (การสะท้อนความ เป็นอัตลักษณ์) 3) D : Development (การพัฒนา) 4) P : Publication (การเผยแพร่) 5) U: Utilization (การใช้ประโยชน์)

คำสำคัญ : รูปแบบการพัฒนา, ชุมชนสร้างสรรค์

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the enhancement of roles and functions of the Nong Khai Province community in driven force the smart city To develop a creative community model through the process of technology, environment, health be-ing, art and design in Nong Khai Province The population of this study was 60 images / person. Specially randomized was used. Tools used as interviews and a specific group chat The data was analyzed using descriptive content analysis. The research results found that. 1) The process of enhancing community roles and functions depends on four important variables, which are: 1) Finding the reality is the cultivation of a consciousness to love the hometown. They are proud of their community. 2) Critical reflection It reflects the identity of Nong Khai people. Through equipment in the occupation. 2) Deciding on procedures for appropriate activities. Through activities, meetings, discussions, to find mutual agreements by participating in all parties and maintaining effective practice. The development of a creative community model through the process of technology, environment, health be-ing, art and design, Nong Khai Province City can

be modeled as KIDPU model consisting of 1) K: Knowledge Management 2) I: Identity D: Development 4) P: Publication 5) U: Utilization

Keywords : Development Model, Creative Community

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคนโดยยุทธศาสตร์ชาติด้าน การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์มุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและใน ทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่งและมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้า ได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งคนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ดี รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัยมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มัธยัสถ์อดออม โอบอ้อมอารีมีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นใน ศตวรรษที่ 21 สู่การเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรมนักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่นๆโดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเองตั้งนั้น เพื่อให้ทรัพยากรมนุษย์ในทุกมิติและในทุก ช่วงวัยสามารถได้รับการพัฒนาและยกระดับได้เต็มศักยภาพและเหมาะสม ยุทธศาสตร์ชาติด้านการ พัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560.)

การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาประเภทหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง โดยมีปรัชญา แนวความคิด หลักการและวิธีการปฏิบัติที่เป็นลักษณะเฉพาะของตนเอง ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานดั้งเดิมคือ เป็นกระบวนการให้การศึกษาแก่ประชาชนเพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดให้มีศักยภาพและสามารถ พึ่งตนเองได้หรือช่วยตนเองได้ในทุกด้าน ดังนั้นการพัฒนาชุมชนจึงเป็นการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ ให้ครบถ้วนถึงความพร้อมในทุกด้าน เพื่อที่จะสามารถจัดการกับปัญหาและความต้องการต่างๆ ของ ตนเองได้ การดำเนินงานด้านการพัฒนาชุมชน

เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีสมรรถภาพ เป็นผู้ประกอบไปด้วยองค์ความรู้ทั้งในด้านศาสตร์และศิลป์ เพื่อทำงานร่วมกันกับ ประชาชนและชุมชนในการที่นำพาไปสู่เป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาชุมชน นั่นคือการที่คนในชุมชนมี ความสุข มีคุณภาพชีวิตที่ดี ชุมชนเกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ในการพัฒนาชุมชนมีแนวความคิดมูล ฐานอยู่ 3 ประการ คือ 1. การช่วยเหลือตนเองและการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อให้ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องช่วยตนเองในรูปแบบของแรงงาน วัสดุและทรัพย์สินเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ของตนเอง 2. การพัฒนาชุมชนเป็นการพัฒนาแบบเบ็ดเสร็จ ปัญหาของชุมชนหรือประเทศไม่อาจ แก้ไขได้โดยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือโดยหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง แต่ต้องเป็นการประสานการปฏิบัติของ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเป็นการประสานวิธีการหลายวิธีและหลายด้าน 3. การพัฒนาชุมชนเป็นการ ดำเนินงานที่เริ่มจากท้องถิ่นชนบท โดยมีวัตถุประสงค์ที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศ (จิรพรธรม กาญจนจิตตรา, 2563)

จะเห็นได้ว่าแนวคิดพื้นฐานของการพัฒนาชุมชนถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักพัฒนา สามารถทำงานร่วมกับประชาชนได้อย่างถูกต้องและก่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพ ผู้ที่ทำงานจะต้องมี ความเข้าใจในแนวความคิดในการพัฒนาชุมชนเป็นอย่างดีเสียก่อน จึงจะสามารถดำเนินงานได้อย่าง ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาเมืองเพื่อการอยู่อาศัยในอนาคต โดยคำนึงถึงคุณภาพ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งอาศัยดิจิทัลเทคโนโลยีช่วยบริหารจัดการ และตรวจสอบให้เมืองมีประสิทธิภาพและเหมาะสมต่อการอยู่อาศัย สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ปลอดภัย ไม่มีอาชญากรรม และเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ มีการพัฒนาอยู่เสมอ สำหรับคนทุกกลุ่มในสังคม โดยให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานที่ตั้งอยู่ บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม สามารถตอบสนองความต้องการตามบริบทและศักยภาพของเมืองที่ต้องการพัฒนา ดังนั้น การพัฒนา เมืองอัจฉริยะ (smart city) จึงเป็นกลไก สำคัญที่สอดรับอย่างดีกับแผนพัฒนาของประเทศในการ ขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0 และการพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2560.)

จังหวัดหนองคาย เป็นเมืองสำคัญและเป็นเมืองศูนย์กลางด้านต่างๆของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทำให้มีการวางรากฐานการพัฒนาจังหวัดอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งได้รับการพัฒนาองค์ประกอบโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับบทบาท การเป็นเมืองศูนย์กลางของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศ

(Regional Center) ส่งผลให้ในปัจจุบันจังหวัดหนองคาย เป็นศูนย์กลางความเจริญในทุกด้านของภูมิภาค ทั้งในด้านท่องเที่ยว ด้านการศึกษา การค้า และบริการ การเงิน การแพทย์ อุตสาหกรรม คมนาคม และโลจิสติกส์ ในกลุ่มภาค ตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ รวดเร็วและซับซ้อนมากยิ่งขึ้น เพื่อป้องกันและบรรเทาปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นจากการพัฒนาอย่างไร้ ทิศทาง เช่น ปัญหา การจราจร ปัญหาปริมาณขยะ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจ จังหวัดหนองคายจึงได้มีการกำหนดกรอบทิศทาง การพัฒนาให้มีความชัดเจนและรัดกุมเพื่อให้สามารถ นำศักยภาพภายใต้ที่มีใช้พัฒนาเมืองทั้งในเชิงรุกและเชิงรับได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาจังหวัด เป็นไปอย่างยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยรูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ ด้วยการท่องเที่ยว กระบวนการทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมืองหนองคาย โดยศึกษา การพัฒนารูปแบบการใช้นวัตกรรมเชิงพุทธเพื่อให้มีความเชื่อมโยงกันระหว่างประชาชนกับ พระพุทธศาสนาให้สามารถดำเนินไปพร้อมๆ กัน และการพัฒนาพื้นที่รองรับการเรียนรู้อย่างไร้ขีดจำกัด ของประชาชนในจังหวัดหนองคาย สอดคล้องกับแผนพัฒนาเมืองหนองคายที่มุ่งพัฒนาให้เป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว การเรียนรู้ ยุคดิจิทัล ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างไม่จำกัด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมืองหนองคายในการขับเคลื่อนเมือง
2. เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมืองหนองคาย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ คือ พระสงฆ์ ผู้บริหารส่วน ราชการ หัวหน้า การปกครองส่วนท้องถิ่น (เทศบาลหนองคาย) ตัวแทนคณะกรรมการชุมชน และ ประชาชนที่เป็นปราชญ์ชาวบ้าน/ชุมชน รวมทั้งสิ้น 60 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ และการสังเกต . การสนทนากลุ่มเฉพาะ (focus group) ร่วมกับผู้บริหารส่วนราชการ หัวหน้าการ ปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน เช่น หัวหน้าการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและประชาชน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ จาก การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย การแจกแบบสอบถาม เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดย มุ่งเน้นการวิเคราะห์โดยการสรุป ตามสาระสำคัญด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์ เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็น

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมและการออกแบบจังหวัดหนองคาย สรุปผล ดังนี้

1. การเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนเมืองหนองคายในการขับเคลื่อนเมืองอัจฉริยะของเมืองหนองคาย

1.1 ความรู้ความเข้าใจในการเป็นเมืองอัจฉริยะ (Smart City) เมืองอัจฉริยะ เป็นรูปแบบการประยุกต์เทคโนโลยีดิจิทัล ข้อมูลสารสนเทศ และการ สื่อสารในการเพิ่ม ประสิทธิภาพ คุณภาพของการบริการชุมชน เพื่อช่วยในการลดต้นทุน และลดการ บริโภค ของประชากร โดยยังคงเพิ่มประสิทธิภาพให้ประชาชนสามารถอยู่อาศัยได้ในคุณภาพชีวิตที่ดี ขึ้น การพัฒนาสมาร์ทซิตี้ มีการพัฒนาในหลายภาคส่วนรวมถึงหน่วยงานราชการ การจราจร และขนส่ง พลังงาน สาธารณสุข โครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ

พัฒนาการจัดการเมือง และการตอบสนองแบบทันท่วงทีเมืองอัจฉริยะจึงเป็นเมืองที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรม ที่ทันสมัยและชาญฉลาด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการให้บริการและการบริหารจัดการเมือง ลด ค่าใช้จ่ายและการใช้ทรัพยากรของเมือง และประชากรเป้าหมาย โดยเน้นการออกแบบที่ดี และการมีส่วนร่วมของภาคธุรกิจ และภาคประชาชนในการพัฒนาเมือง ภายใต้แนวคิดการพัฒนา เมืองน่าอยู่ เมืองทันสมัย ให้ประชาชนในเมืองมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข มีความสะดวกสบาย และประชาชน ทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้

1.2 การเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนในการร่วมสร้างสรรค์เมืองอัจฉริยะ การเสริมสร้างบทบาทหน้าที่ของชุมชนจะสัมฤทธิ์ผลหรือไม่นั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้ง ภายในและภายนอกที่เป็นตัวแปรที่สำคัญ เนื่องจากแต่ละคนก็จะมี ความแตกต่างกันในด้านความเชื่อ ค่านิยม ประสบการณ์และเป้าหมายในชีวิต อย่างไรก็ตามหากต้องการให้กระบวนการเสริมสร้าง บทบาทหน้าที่ของชุมชนเกิดผลสำเร็จ การปรับเปลี่ยนทัศนคติให้มองโลกในแง่บวกแม้กำลังเผชิญกับ สถานการณ์ปัญหาต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง นอกจากนี้ พลังจากครอบครัว ญาติมิตร ชุมชนก็ เป็นส่วนสำคัญที่จะมาช่วยเติมและเพิ่มพลังอำนาจแก่บุคคลด้วย จากผลการศึกษาการเสริมสร้าง บทบาทหน้าที่ของชุมชนในการร่วมสร้างสรรค์เมืองอัจฉริยะพบว่า กระบวนการในการเสริมสร้าง บทบาทหน้าที่ของชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่เป็นตัวแปรที่สำคัญไว้เป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) การค้นพบสภาพความเป็นจริง ได้แก่ การปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิดมีความภาคภูมิใจ ในชุมชนของตน 2) การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ เป็นการสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์คน หนองคาย ผ่านเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ 3) การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสม ผ่านกิจกรรมการประชุม เสวนา หาข้อตกลงร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายและ 4) การคงไว้ซึ่งการ ปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพได้แก่ อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ อัจฉริยะป้ายบอกสถานที่

2. เพื่อพัฒนารูปแบบชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการออกแบบเมืองหนองคาย

2.1 K : Knowledge Management(การจัดการองค์ความรู้) พบว่า ชุมชนในเขตเทศบาลหนองคายมีผู้นำที่เข้มแข็งคือนายกเทศบาลหนองคาย ที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาจังหวัดหนองคาย ให้เป็นเมืองอัจฉริยะ ได้มอบนโยบายให้ผู้นำชุมชนแต่ละชุมชนร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเองไปพร้อมๆกัน โดยไม่ทิ้งชุมชนใดชุมชนหนึ่ง ไว้ข้างหลัง

นอกจากนั้นยังพบว่า สิ่งที่ชุมชนต้องการให้มีการจัดการองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในอนาคต ปรากฏว่ามีองค์ความรู้ 6 ประเด็นคือ

องค์ความรู้ประเด็นที่ 1 จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย 1. แผนที่จังหวัดหนองคาย พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงเว็บไซต์สำนักงานจังหวัดหนองคาย 2. ประวัติการตั้งเมืองหนองคาย พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 3. สถานที่สำคัญจังหวัดหนองคาย พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึง รายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม

องค์ความรู้ประเด็นที่ 2 องค์ความรู้จากงานวิจัย ประกอบด้วย 1. องค์ความรู้จากงานวิจัย พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 2. องค์ความรู้จากงานวิจัยเพิ่มเติม พร้อม คิวอาร์โค้ดเข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 3. องค์ความรู้จากงานวิจัยเพิ่มเติม พร้อมคิวอาร์โค้ด เข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม

องค์ความรู้ประเด็นที่ 3 ประเพณี วัฒนธรรม แหล่งท่องเที่ยว จังหวัดหนองคาย ประกอบด้วย 1. ฮีต 12 พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 2. คอง 14 พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 3. แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึง รายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม

องค์ความรู้ประเด็นที่ 4 อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง ประกอบด้วย 1. ประวัติการ ตั้งอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 2. ความสำคัญของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 3. แผนที่อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง

องค์ความรู้ประเด็นที่ 5 งานวิจัย ประกอบด้วย 1. ผลงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สุขภาวะ ศิลปะ และการ ออกแบบเมืองหนองคายพร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงเล่มวิจัยฉบับสมบูรณ์ 2. พัฒนาการของงานวิจัย พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 3. รูปกิจกรรมงานวิจัย พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึง รายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม

องค์ความรู้ประเด็นที่ 6 นวัตกรรมที่ได้จากงานวิจัย ประกอบด้วย 1. อนุสาวรีย์ปราบฮ่ออัจฉริยะ พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึงรายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 2. ป้ายบอกทาง พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าถึง รายละเอียดข้อมูลเพิ่มเติม 3. สรุปลงานวิจัย พร้อมคิวอาร์โค้ดเข้าชม วีดีโอสรุปผลงานวิจัย

2.2 I : Identity (การสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์) เป็นการสะท้อนความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์คน หนองคาย ผ่านเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตในขั้นตอนการดำเนินงาน

คณะผู้วิจัยได้ประชุมพิจารณาขั้นตอนกิจกรรมโดยเริ่มจากการพัฒนาเครื่องมือในการวิจัยซึ่งได้รับ คำแนะนำตลอดถึงแนวทางการดำเนินการวิจัยเป็นอย่างดี โดยได้ดำเนินการ

2.3 D : Development (การพัฒนา) การที่จะทำให้เมืองหนองคายเกิดเป็นเมืองอัจฉริยะในมิติต่างๆ ได้นั้น ชุมชนในเขต เทศบาลเมืองหนองคายต้องมีสำนึกรักบ้านเกิดเกิดความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ของตน ดังนั้น การพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์จะเกิดมีได้จากความร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำจากชุมชน จาก ปัจจัยที่มีอยู่ภายในชุมชน ผนวกกับการปรับใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม และถ้าจะเริ่มพัฒนา จากพื้นที่ของชุมชนจริงควรเริ่มพัฒนาจากอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง ซึ่งเป็นจุดรวมใจของชาวหนองคายดั้งเดิม เป็นอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง แรกของเมืองหนองคาย

2.4. P : Publication (การเผยแพร่) ในการเผยแพร่ผลงานวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยมีเป้าหมายคือ “การคืนข้อมูลสู่ชุมชน” เพื่อส่งเสริมและผลักดันคนในชุมชนให้มีความรู้ และความเข้าใจในการหาข้อมูลอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับความเป็นจริงและเป็นไปของสังคมในครั้งนี้ได้ดำเนินการเผยแพร่ใน 2 รูปแบบคือ 1) การเปิดเวทีชาวบ้าน 2) การเผยแพร่ทางสถานีโทรทัศน์และวิทยุ (NBT)

2.5 U : Utilization (การใช้ประโยชน์)

1) การนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายการนำไปใช้ประโยชน์เชิงนโยบายเป็นการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยเชิงนโยบายในการนำไปใช้ประกอบเป็นข้อมูลการประกาศใช้เทศบัญญัติของเทศบาลหนองคาย

2) การนำไปใช้ประโยชน์เชิงวิชาการเป็นการนำผลงานการวิจัยไปใช้ประโยชน์เพื่อการเรียนการสอนเกี่ยวกับประวัติศาสตร์จังหวัดหนองคาย และนำไปสู่การเรียนรู้เกี่ยวกับ สร้างสื่อการเรียนรู้ประวัติเรื่องราวความเป็นมาของเมืองหนองคาย ประวัติอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง ตลอดจนจุลศิลปะวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของจังหวัดหนองคาย โดยเฉพาะงานวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัย ได้สร้าง อักบรรจองค์ความรู้ ซึ่งมีองค์ความรู้ทั้งหมด 6 เรื่อง แต่ละเรื่องจะมีคิวอาร์โค้ดที่สามารถ สแกนแล้วได้รับข้อมูลทันที ทำให้กระชับเวลาที่จะค้นคว้าเรื่องราวต่าง ๆ มากขึ้นเข้ากับยุคแห่งการ เปลี่ยนแปลงอย่างมาก

3) การนำไปใช้ประโยชน์เชิงสาธารณะผลงานวิจัยครั้งนี้ได้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนในเรื่องที่ทำให้คุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของประชาชนดีขึ้น ได้แก่ การใช้ประโยชน์ด้าน ศิลปะและวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้นเพราะคณะผู้วิจัยได้สร้างนวัตกรรมคือ 1. อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ อัจฉริยะ 2. ป้ายบอกทางอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง 3. การปรับปรุงภูมิทัศน์ อนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง คือ การปรับปรุงทั้งภายในอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ศาลและนอกศาลให้สะอาด สวยงาม ประชาชน สามารถใช้ประกอบกิจกรรมได้ 4) การจัดทำจุดเช็คอิน คือ การนำข้อมูลของอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ และศาลหลักเมือง ให้ปรากฏในแผนที่ (Google Maps) ของประเทศไทย สามารถสืบค้นเพื่อเดินทางไปกราบ ไหว้ได้อย่างสะดวก

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและการออกแบบจังหวัดหนองคาย สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์ด้วยกระบวนการทางเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมและการออกแบบเมืองหนองคายจากผลการศึกษา พบว่า ชุมชนในเขตเทศบาลนครหนองคาย มีผู้นำที่เข้มแข็งคือนายกเทศบาลหนองคาย ที่มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาจังหวัดหนองคาย ให้เป็นเมืองอัจฉริยะ ได้มอบนโยบายให้ผู้นำชุมชน แต่ละชุมชนร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่นของตนเองไปพร้อม ๆ กัน โดยไม่ทิ้งชุมชนใดชุมชนหนึ่งไว้ข้างหลัง นอกจากนั้นยังพบว่า สิ่งที่ชุมชนต้องการให้มีการจัดการองค์ความรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาในอนาคต ปรากฏว่ามีองค์ความรู้ 6 ประเด็น และให้มีการจัดสร้างเครือข่ายองค์ความรู้แบบออนไลน์ที่สามารถ เข้าถึงได้สะดวกรวดเร็ว ด้วยการใส่คิวอาร์โค้ดลงในเอกสารที่นำไปบรรจุไว้ในเสาไฟ อีกทั้งเป็นการ จัดเก็บข้อมูลที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองอัจฉริยะนั้น จะต้องมีความรู้หลาย ๆ ด้านประกอบกันจึงจะบรรลุผลสำเร็จได้ องค์ความรู้จึงเป็นทรัพยากรที่ ทรงคุณค่าอย่างประมาณค่าไม่ได้ สอดคล้องกับ อาทิตย์ ฉัตรชัยพลรัตน์ ที่ได้ศึกษาการพัฒนา กระบวนการจัดการความรู้ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาเทศบาล เมืองบ้านไผ่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีความสำคัญในการสร้างการมีส่วนร่วมของ ชุมชนเป็นอย่างมาก ทรัพยากร (Resources) ได้แก่ทรัพยากรในการเรียนรู้ของชุมชน เช่น องค์ความรู้ ภูมิปัญญา

ท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ ห้องสมุดและศูนย์ข้อมูล ศูนย์การเรียนรู้ ชุมชน ซึ่งเก็บรวบรวมผลงานของหน่วยงานต่างๆ ตลอดจนผู้รู้ที่ผู้ที่มีประสบการณ์ หรือห้องสมุดมีชีวิต เป็นทรัพยากรที่สำคัญในการจัดการความรู้ซึ่งสอดคล้องกับ Purnoma, Mendoza และ Prabhu ที่ทำการวิจัยรูปแบบการวางแผนความร่วมมือของชุมชนในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ พบว่า ก่อนที่จะให้ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมการจัดการทรัพยากรธรรมชาตินั้น ต้องอาศัยเวทีชาวบ้าน ซึ่งประกอบในหลายขั้นตอน หลายเวที ขบวนการเริ่มต้นด้วยการออกสำรวจภูมิประเทศ และความเข้าใจในทัศนคติของการมีส่วนร่วม ความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมของชุมชน

2. การสะท้อนความเป็นอัตลักษณ์เป็นการสะท้อนความคิดอย่างมีวิจาร์ณญาณ เพื่อสร้างความเป็นอัตลักษณ์คนหนองคาย ผ่านเครื่องมือเครื่องใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาเมืองโดยไม่ลืมอัตลักษณ์ท้องถิ่นตนเอง นั่นคือ การคงอยู่ของอัตลักษณ์เป็นส่วนหนึ่งของการดำรงอยู่ของความสัมพันธ์ของคนกับความสามารถในการสร้างสรรค์ กระบวนการให้ความหมายที่มีต่อถิ่นที่ผ่านบทบาทของการแสดงออกทางอัตลักษณ์ในระดับที่แตกต่าง กันออกไปสอดคล้องกับพีรยา บุญประสงค์ ที่ได้ศึกษาอัตลักษณ์ของถิ่นที่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลง การใช้สอยของอาคารเก่าในเขตเมือง พบว่า อัตลักษณ์ของถิ่นที่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงการใช้ สอยของอาคารเก่าในเขตเมือง เป็นสิ่งที่ละเอียดอ่อนต่อการเปลี่ยนแปลง และการสูญหายในขณะที่ เมืองเกิดการพัฒนา การกระทำหรือกิจกรรมที่เกิดขึ้นจึงควรเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการทางสังคม และวัฒนธรรม ที่เชื่อมโยงไปกับมิติสัมพันธ์ของกระบวนการและองค์ประกอบของเมือง ทั้งด้าน กายภาพ กิจกรรมและประโยชน์ใช้สอย ประเพณีและวิถีชีวิต ที่สอดคล้องไปกับถิ่นที่นั้นๆ

3. การพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์การพัฒนาชุมชนสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้นั้นต้องมาจากความร่วมมือร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำจากชุมชน จากปัจจัยที่มีอยู่ภายในชุมชน ผนวกกับการปรับ ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่เหมาะสม และถ้าจะเริ่มพัฒนาจากพื้นที่ของชุมชนจริงควรเริ่มพัฒนาจาก ศาลหลักเมืองเก่า ซึ่งเป็นจุดศูนย์รวมจิตใจของชาวหนองคาย เป็นพื้นที่ที่ประชาชนให้ความสำคัญอย่างยาวนาน และต้องการพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประชาชนสามารถเดินทางเข้าถึงได้สะดวก สืบค้นข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว จากคลังความรู้ที่ได้จัดไว้ สอดคล้องกับวรรณธรรม กาญจนสุวรรณ ได้ศึกษากระบวนการจัดการชุมชนเข้มแข็ง : รูปแบบปัจจัย และตัวชี้วัด พบว่า ผลการศึกษากระบวนการจัดการ

ชุมชนเข้มแข็งในสังคมไทย พบว่า มีกระบวนการ จัดการที่สำคัญ 7 ประการ ที่ก่อให้เกิด ศักยภาพของการพัฒนาชุมชนไปสู่ความเข้มแข็ง คือ 1.กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 2. กระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 3 กระบวนการการฟื้นฟูผลิต ซ้ำและสร้างใหม่ 4. กระบวนการใช้สิทธิชุมชน ข้อบัญญัติของชุมชน 5. กระบวนการตัดสินใจร่วมกัน ของชุมชน 6. กระบวนการของเครือข่ายการพัฒนา และ 7. กระบวนการด้านการจัดการตนเอง นอกจากนี้ ประเด็นผลการศึกษาเพื่อสร้างตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งแบ่งเป็น 4 องค์ประกอบ คือ มิติ ทางด้านเศรษฐกิจ มิติทางด้านสังคมและองค์กรชุมชน มิติทางด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้ และมิติ ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ Sokile ได้ศึกษาประเด็น การมีส่วนร่วมใน การจัดทำแผนงานโครงการของชุมชน ว่าประเด็นที่สำคัญที่สุดที่ได้ศึกษา และให้ข้อเสนอแนะ คือ การมี ส่วนร่วมของกลุ่มคนยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส และที่สำคัญอีก ประเด็นหนึ่ง คือ พื้นที่การอนุรักษ์ควร ดำเนินการร่วมกันตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ มากกว่า สถานที่แห่งใดแห่งหนึ่ง

4. เป้าหมายของการประชาสัมพันธ์คือ “การคืนข้อมูลสู่ชุมชน” เพื่อส่งเสริมและ ผลักดันคนในชุมชนให้มีความรู้ และความเข้าใจในการหาข้อมูลอย่างมีเหตุผล สอดคล้องกับ ความเป็น จริงและเป็นไปของสังคม ในครั้งนี้ได้ดำเนินการเผยแพร่ใน 2 รูปแบบคือการเปิด เวทีชาวบ้านการ เผยแพร่ทางสถานีวิทยุและโทรทัศน์แห่งประเทศไทย (NBT) และการ เผยแพร่ในสื่อออนไลน์ สอดคล้อง กับนันทพร อติเรกโชติกุลและเกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน ที่ได้ ศึกษาการพัฒนาการประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเกลือใหม่ ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนินจังหวัด นครราชสีมา พบว่า ชุมชนต้องการให้องค์การ บริหารส่วนตำบลประชาสัมพันธ์ผ่านเว็บไซต์ และเพิ่มเนื้อหาด้านข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว และของที่ระลึกควรจัดให้มีเว็บไซต์ภาษาต่างประเทศ ป้าย ประชาสัมพันธ์ที่นำเสนอ เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดทำ สื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวด้วยสอดคล้องกับนันทิพา บุษปวรรณะ ระบุว่า สื่อที่ มีความ น่าเชื่อถือมากในการให้ข้อมูลคือสื่อบุคคลและสื่ออินเทอร์เน็ตนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังใน เรื่องรูปแบบ บุคลากร เนื้อหาและสื่อประชาสัมพันธ์ดังนั้นการที่ผลวิจัยเชิงปริมาณแสดงว่า นักท่องเที่ยวรับข้อมูลมาจากสื่อบุคคลมากที่สุด จึงจำเป็นที่ต้องมีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อ บุคคลที่มา เยี่ยมชมให้ได้รับการบริการจนเกิดความประทับใจจนไปบอกต่อคนในครอบครัว

และเพื่อน ตลอดจนใช้ การสื่อสารผ่านตัวบุคคล คือ นำนักสื่อสารมวลชนทั้งหลายให้มาร่วมการเดินทางท่องเที่ยวด้วย ประสบการณ์จริงเพื่อนำไปเขียนประชาสัมพันธ์ในสื่อมวลชนต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา การสร้างแรงจูงใจให้นักวิจัยผลักดันผลงานไปสู่การใช้ ประโยชน์ในเชิงนโยบายเป็นสิ่งที่ควรพิจารณา อาจกล่าวได้ว่า ขณะนี้ยังไม่มีระบบแรงจูงใจที่เป็นรูปธรรมที่จะดึงดูดให้นักวิจัยทำให้ผลงานของตนไปสู่การใช้ประโยชน์ถึงแม้ในการประเมินคุณภาพ การศึกษาของสถาบันอุดมศึกษาจะมีตัวชี้วัดในเรื่องการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ แต่เงื่อนไข ดังกล่าวก็ไม่ได้ ก่อให้เกิดแรงจูงใจใน ระดับปัจเจกชน ดังนั้นอาจต้องมีการออกแบบระบบแรงจูงใจใหม่ที่จะทำให้นักวิจัยเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้จากการลงทุนในการผลักดันผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบายประการที่สาม ความจำเป็นของหน่วยงานที่จะต้องใช้งานวิจัยเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดต่อระดับการใช้ประโยชน์ ประเด็นสำคัญอยู่ที่ว่าจะทราบได้อย่างไรว่าหน่วยงานภาครัฐต้องการงานวิจัยแบบใดไปใช้ประโยชน์ ใน จุดนี้หากมีกลไกที่เชื่อมโยงให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับนักวิจัยอย่าง ต่อเนื่องและสม่ำเสมอแล้ว ก็น่าที่จะทำให้ทราบความต้องการของผู้ใช้และทำให้ผลงานวิจัยสนองตอบ ต่อความจำเป็นและความต้องการมากขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

กรกฎ แพทย์หลักฟ้า.(2565). *ทำไมต้องพัฒนาความสามารถด้านมิติสัมพันธ์*. สืบค้นเมื่อ

25 กุมภาพันธ์ 2565 จาก www.artsedcenter.com.

จิรพรรณ กาญจนจิตตรา.(2523). *การพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย

รามคำแหง.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ*

พ.ศ.2561-2580/สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์

ชาติสำนักงาน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์

ชาติสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2560.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). ผลการประเมิน PISA 2012 คณิตศาสตร์การอ่าน และวิทยาศาสตร์นักเรียนอะไรและทำอะไรได้บ้าง. กรุงเทพฯ: ห้องหุ้นส่วนจำกัดอรุณการพิมพ์.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2555).พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติพ.ศ. 2550.พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี : สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.).

วินัย วีระวัฒนานนท์ และคณะ.(2540). สิ่งแวดล้อมศึกษาของกลุ่มประเทศอาเซียน-อินโดจีน.นครปฐม : คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล.

